

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**72-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету,
присвяченої 90-річчю
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

Том 2

21 квітня – 15 травня 2020 р.

Полтава 2020

УРАХУВАННЯ НЕВЕРБАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА СПІЛКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ АРАБСЬКИХ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗВО УКРАЇНИ

Вивчення мови жестів – одна з форм пізнання культури, традицій того чи іншого народу. На сучасному етапі серед представників різних напрямів психології, поведінкових і соціальних наук з'являється тенденція до зростання інтересу до вивчення проблеми комунікації в цілому та невербальної комунікації зокрема. Невербальній комунікації приділялася увага вітчизняних та закордонних вчених (М. Аргайл, К. Бердвістл, В. Біркенбіль, А. Бодальов, В. Лабунська, С. Моргунова, Д. Рязанцева, М. Кнапп, Е. Холл, П. Екман та ін.).

Невербальна мова є відмінною рисою кожної культури. Кожна лінгвокультурна спільнота має свою специфічну модель динамічної поведінки. У процесі роботи в іншомовній аудиторії викладач повинен орієнтуватися в країнознавчому матеріалі контингенту, з яким працює, опанувати культурологічно цінну інформацію про народності, представники яких знаходяться в аудиторії [3, с. 37].

Чималий внесок у розуміння культури мови, яку вивчають іноземці, вносить вміння правильно інтерпретувати невербальні засоби, якими користуються носії мови. Як правило, труднощі в спілкуванні з іншомовними студентами викликані незнанням елементарних основ міжкультурного спілкування. Адекватне декодування невербальної складової спілкування виступає передумовою глибшого розуміння змісту повідомлення. Наприклад, в українській традиції піднятий вгору вказівний палець означає число «один» або заклик до уваги, а прикладений до губ – «Тихо!». Якщо при цьому вказівним пальцем покачати в сторони, цей жест означатиме відмову.

У Ісламі ж піднятий вгору вказівний палець символізує єдинобожжя і віру в єдиного бога – Аллаха. Під час кожній молитві мусульманин повинен підіймати вказівний палець до неба, таким чином демонструючи свою побожність. Якщо ж співрозмовник іншого віросповідання (наприклад, християнин) раптово підняв до неба вказівний палець, то це може означати, що він хоче привернути до себе увагу або попросити у викладача дозволу вийти з аудиторії.

Особливим науковим напрямом, який вивчає значення і роль дотиків при спілкуванні є такесика. У кожній культурі є свої правила дотиків, які регулюються традиціями й звичаями даної культури, приналежністю носіїв

мови до тієї чи іншої статі. В азійських культурах через дотик передаються почуття патронування й переваги. Дотик до плечей або спини означає дружбу. Виявом братства серед мусульман є обійми. Якщо європейське вітання, як правило, коротке, то в арабських країнах вітання перетворюється в цілу процедуру, своєрідне шоу. Чоловіки обіймаються, ледь торкаючись один одного щоками, поплескують по спині й плечах, розпитують про життя і здоров'я. Але є й свої заборони: в азійських культурах не можна торкатися голови співрозмовника, це розглядається як образа, бо у східних країнах вчителі часто б'ють своїх учнів по голові, ось чому учні сприймають це як образливе покарання [4, с. 89, 159].

Ще одним видом невербальної складової спілкування, заснованому на почуттях, є сенсорика. Залежно від того, як ми відчуваємо запахи, смак, сприймаємо колірні й звукові поєднання, ми будуємо наше спілкування зі співрозмовником [2, с. 187]. Запахи, звичні в одній культурі, можуть здаватися огидними в іншій. Палітра різноманіття східних запахів перевершує будь-які очікування: від найрозкішніших ароматів прянощів до східних ласощів. Арабські парфуми мають багатовікову історію, що йде корінням до зниклих цивілізацій Вавилону, Індії, Сирії та Єгипту. Основа арабських парфумів – це суміші парфумованих олій та східних рослин, що робить їх більш стійкими та терпкішими, а здебільшого й важчими. І досить часто вихідці зі Сходу, бажаючи привернути до себе увагу, вважають за потрібне вилити на себе цілий флакон арабських парфумів, що робить подальшу роботу в навчальній аудиторії для українського викладача нестерпною. Національної кухні у різних народів також мають свої особливості. Аромати традиційної арабської кухні, які іноземець сприймає цілком прийнятними й звичними, представникам української культури можуть здаватися незвичайними або інколи навіть відразливими.

Отже, невербальне спілкування, більш відоме як мова поз, жестів, дотиків та запахів включає всі форми самовираження людини, які не спираються на слова. Розуміння та інтерпретація невербальних сигналів є найважливішою умовою ефективного навчання іноземців у ЗВО України.

Література

1. Баутин Н. Н. Учет невербального компонента общения в разных народов мира URL: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/6642-vrahuvannja-neverbalnogo-komponentu-spilkuwannja-u-riznih-narodiv-svitu.html>.
2. Кнапп М. Л. Невербальные коммуникации. М.: Наука, 1978. 308 с.
3. Рязанцева Д.В., Моргунова С.О. Невербальные средства общения в аспекте языковой подготовки иностранных студентов. Навчання іноземних студентів в Україні: традиції, реалії, перспективи: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. 20 лист. 2015 р. Полтава: ПДАА, 2015. С. 37–42.
4. Холл Э.. Как понять иностранца без слов М.: Наука, 1995. 197 с.